

Інвестиційна та інноваційна діяльність

УДК 330.322:658.27:316.422(477.83)
JEL D24

С. О. Іцук

Проблеми і способи модернізації основного капіталу підприємств виробничої сфери регіону

Обґрунтовано необхідність техніко-технологічної модернізації основного капіталу задля підвищення ефективності виробничої сфери регіону та її конкурентоспроможності. На підставі аналізу результатів функціонування підприємств промисловості, транспорту і будівництва у Львівській області визначено проблемні питання розвитку цих видів економічної діяльності в сучасних економічних умовах. Проведено мезо – та мікрорівневі оцінки показників стану та ефективності використання основного капіталу підприємств виробничої сфери регіону. Здійснено полікритеріальний розподіл промислових, будівельних і транспортних підприємств за формами відтворення їх основного капіталу. Запропоновано новий підхід до ресурсного забезпечення модернізації основного капіталу виробничих підприємств на засадах міжгалузевий та міжрегіональної взаємодії і окреслено напрями її активізації.

Ключові слова: основний капітал, виробнича сфера, ефективність, відтворення, модернізація.

Актуальність модернізації основного капіталу в Україні зумовлена критично високим (77,3% у 2013 р.) ступенем його зношеності, зокрема на підприємствах виробничої сфери. Це збільшує витрати на ремонт і технічне обслуговування основного капіталу, зменшуючи, як наслідок, показники фондівдачі і продуктивності праці. У підсумку знижується загальний рівень виробництва і нагромаджується технічна та технологічна відсталість реального сектору національної економіки.

Важливість модернізації основного капіталу значною мірою обумовлена і прискореними темпами розвитку процесів глобалізації, а відтак і конкуренції на ринках товарів і послуг. Кардинальні зміни в умовах функціонування вітчизняних підприємств, які відбулися за останні 20 років і надалі будуть посилюватися внаслідок поглиблення інтеграції України у європейський і світовий економічний простір, роблять неминучими зміни в їх діяльності, передусім у напрямі приведення загальної системи менеджменту й організації виробництва до рівня міжнародних стандартів, а також підвищення якості продукції (послуг) для забезпечення конкурентоспроможності.

Серед іноземних фахівців, які зробили значний внесок в обґрунтування закономірностей функціонування основного капіталу і розкриття економічних механізмів його відтворення, слід відзначити А. Балабанова, С. Балацького, А. Білоусова, С. Л. Брю, А. Водянова, Р. Гранберга, Е. Дж. Долана, Ф. Б. Ларрі, Д. Ліндсея, К. Р. Макконнелла, В. Михайлова, В. Ойкена, Дж. Сакса, Ю. Соколова та ін. В Україні найґрунтовніші дослідження за проблематикою відтворення основного капіталу проводяться в Інституті економіки і прогнозування НАНУ під керівництвом В. Гейця групою вчених, серед яких, зокрема, І. Бобух, О. Болховітінова, Л. Шабліста, Л. Шинкарук та ін. Цими науковцями досліджено і висвітлено якісні та кількісні характеристики норми і структури нагромаджень, механізмів їх конвертації в інвестиції, секторну структуру капіталу, окремі інституційні та інвестиційно-інноваційні чинники економічного зростання. Водночас детальніших досліджень потребує основний капітал реального сектору економіки, зокрема на регіональному рівні.

Основним фактором збереження та посилення конкурентних переваг промислових, будівельних і транспортних підприємств регіону на внутрішньому

© С. О. Іцук, 2015.

і зовнішньому ринках є модернізація їх основного капіталу. Проведення такої модернізації неможливе без належного аналітичного обґрунтування управлінських рішень щодо вибору напрямів формування та реалізації ефективної економічної політики в регіоні і, зокрема, залучення інвестицій у перспективні проекти, що, своєю чергою, вимагає консолідації зусиль, з одного боку, суб'єктів господарювання, а з другого, – регіональних і місцевих органів влади.

Метою статті є визначення техніко-економічних передумов і окреслення перспективних напрямів модернізації основного капіталу підприємств виробничої сфери регіону (Львівської області).

У виробничій сфері Львівської області формується близько 30% валової доданої вартості, створеної в регіоні. Частка видів економічної діяльності, що належать до виробничої сфери, становить 45,8% від загального випуску продукції області, з них на промисловість припадає 31,9%, будівництво – 5,2% і транспорт – 8,7% [1]. В області функціонує 13556 підприємств виробничої сфери (20,1% від загальної кількості суб'єктів ЄДРПОУ регіону). Частка населення, зайнятого у цій сфері, складає 27,4%, з них: у промисловості – 14,3%, будівництві – 7,1%, транспорті – 6,0%. У структурі основного капіталу регіону питома вага підприємств, що належать до виробничої сфери, становить 59,6% (за первісною вартістю основних засобів) [1].

Провідну роль в економіці регіону (з часткою 17,9% у ВДВ області) відіграє промисловість. Питома вага обсягу промислової продукції у загальному випуску становить 31,9%.

У 2014 р. загальний обсяг реалізованої промислової продукції у Львівській області збільшився на 4,2%, після зниження у 2013 р. на 0,7% і склав 36079,8 млн грн. Зокрема, зростання у 8,5% досягнуто у переробній промисловості. Натомість у інших видах промислової діяльності відбулося скорочення обсягу реалізації продукції [1, 2].

Після різкого (у 2,4 разу) падіння у 2012 р. і фінансових результатів до оподаткування промислових підприємств Львівської області, у 2013 р. відбулося їх суттєве (у 2,45 разу) зростання. Однак за січень-вересень 2014 р. промисловість регіону зазнала втрат сумарно на 1,853 млрд грн. Як наслідок, частка збиткових підприємств за цей період збільшилася на 10,6% і досягла 48,4%, перевищивши аналогічний показник в Україні на 2,4%. Критичним (85,7%) став рівень збитковості у постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (в Україні – 69,7%), а також водопостачання, каналізації, поводженні з відходами – 75,9% (в Україні – 70,5%) і добувній промисловості і розробленні кар'єрів – 66,7% (в Україні – 55,2%) [1-3].

У 2014 р. у промисловості Львівської області інноваційно активними були 129 підприємств (16,4% від усіх промислових підприємств), що на 11,2% більше, порівняно з 2013 р. Обсяг реалізованої інноваційної продукції промислових підприємств становив 2,1% від загального обсягу реалізованої промислової продукції в області [1, 2].

Після довготривалого періоду зростання у 2014 р. відбулося суттєве (на 20,4%) скорочення обсягу інвестицій в основний капітал промисловості регіону [2].

Аналіз стану основного капіталу у промисловості Львівської області показав, що за 2009-2013 рр. коефіцієнт зносу щороку знижувався у середньому на 0,23% (табл. 1). І хоча значення цього коефіцієнта перевищує порогове (35%) у 1,7 разу, загалом можна стверджувати, що стан основного капіталу у промисловості є задовільним.

Результати розрахунку рівня використання основного капіталу засвідчили зростання упродовж аналізованого періоду значень усіх показників, зокрема:

- фондівдачі – у 1,29 разу;
- рентабельності основного капіталу – у 3 разу;
- рентабельності виробництва – у 2 разу;

Таблиця 1

Показники стану й ефективності використання основного капіталу у промисловості Львівської області

Показники	Роки					Середнє по роках
	2009	2010	2011	2012	2013	
Коефіцієнт зносу основного капіталу, %	59,5	59,5	58,3	58,5	58,6	58,9
Фондовіддача, грн/грн	1,01	1,03	1,32	1,30	1,30	1,19
Рентабельність основного капіталу, грн/грн	-0,02	0	0,03	0,01	0,03	0,01
Рентабельність виробництва, грн/грн	-0,02	0	0,02	0,01	0,02	0,01
Продуктивність праці, млн грн/ос.	0,2	0,23	0,31	0,3	0,34	0,28

Розраховано на основі [1; 2; 4-9].

– продуктивності праці – у 1,7 разу.

Відтак з огляду на позитивні тенденції (попри низький рівень рентабельності основного капіталу і рентабельності виробництва) можна зробити висновок про ефективне використання основного капіталу у промисловості регіону.

Питома вага *будівництва* у ВДВ Львівської області становить лише 2,8%, а питома вага обсягу будівельної продукції у загальному випуску – 5,2%.

Загальний обсяг виконаних будівельних робіт (за видами будівельної продукції) у регіоні тенденційно скорочувався з 2012 р. Так, у 2014 р. цей показник знизився на 0,94% (у 2013 р. на 2,4%, а у 2012 р. – на 10,0%) і склав 2397,9 млн грн. Зокрема, на 9,3% зменшився обсяг будівництва інженерних споруд, а натомість обсяг будівництва будівель зріс на 5,6% [1; 2].

У 2013 р. будівельні підприємства Львівської області отримали 19,1 млн грн фінансового результату до оподаткування після значних (64,1 млн грн) втрат у 2012 р. За січень-вересень 2014 р. цей показник досяг 9,5 млн грн. Частка збиткових підприємств будівництві у 2013 р. знизилася до 38,5% проти 42,3% у 2012 р., але у третьому кварталі 2014 р. вона знову зросла до 43,9%, хоча залишилася на 3,2% нижчою за аналогічний показник в Україні [1-3].

Обсяги інвестицій в основний капітал будівництва регіону прискорено зростали (за винятком зниження на 5,8% у 2013 р.). Так, у 2014 р. цей показник збільшився на 18,65%, порівняно з 2013 р., і склав 2751,8 млн грн, майже зрівнявшись з аналогічним показником у промисловості (2779,1 млн грн) [2].

Коефіцієнт зносу основного капіталу у будівництві Львівської області упродовж 2009-2013 рр. знижувався у середньому на 0,3% щороку і перевищив порогове значення у 1,4 разу (табл. 2). Це дає підстави для твердження, що стан основного капіталу у будівництві регіону є задовільним.

Аналіз рівня використання основного капіталу будівельних підприємств Львівської області засвідчив системне зростання фондовіддачі (у 1,33 разу) і продуктивності праці (у 1,88 разу). Водночас, попри перевищення у 3,78 разу

Таблиця 2

Показники стану й ефективності використання основного капіталу у будівництві Львівської області

Показники	Роки					Середнє по роках
	2009	2010	2011	2012	2013	
Коефіцієнт зносу основного капіталу, %	48,8	48,6	47,5	47,6	47,6	48,0
Фондовіддача, грн/грн	2,48	2,51	2,97	3,24	3,29	2,90
Рентабельність основного капіталу, грн/грн	-0,10	-0,09	0,03	-0,03	0,01	-0,40
Рентабельність виробництва, грн/грн	0,04	-0,04	0,01	-0,01	0	0
Продуктивність праці, млн грн/ос.	0,17	0,18	0,24	0,3	0,32	0,24

Розраховано на основі [1; 2; 4-9].

показником фондівдачі його нормативного (0,87) значення, нульова рентабельність виробництва і критично низька рентабельність основного капіталу не дають підстав для однозначного твердження щодо ефективності використання останнього.

Питома вага *транспортну* у ВДВ Львівської області становить 9,2%, а частка цього виду економічної діяльності у загальному випуску – 8,7%. У 2014 р. загальний обсяг перевезення вантажів транспортними підприємствами області скоротився на 46,7% і склав 13,1 млн тонн. Зокрема, перевезення вантажів автомобільним транспортом (73,3% у структурі перевезень) зменшились на 55,1%, але натомість перевезення залізничним транспортом зросли на 9,4% [1; 2].

Після значного (у 1,48 разу) зростання у 2011 р. фінансових результатів до оподаткування у 2012 р. відбулося їх скорочення у 2 рази, а у 2013 р. – у 4,2 разу, порівняно з попереднім роком. Однак за січень-вересень 2014 р. фінансовий результат до оподаткування у транспорті досяг понад 140 млн грн. (74,4 млн грн – за увесь 2013 р.). Частка збиткових підприємств у цьому виді економічної діяльності у 2013 р. скоротилася до 38,7% проти 39,3% у 2012 р., але у січні-вересні 2014 р. зросла до 51,0% і на 2,7% перевищила аналогічний показник в Україні [1-3].

Обсяги інвестицій в основний капітал транспорту в регіоні з 2012 р. тенденційно знижуються. Так, на кінець 2014 р. їх обсяг склав 683,8 млн грн, що становить 91,2% від показника попереднього року і лише 15,8% – від показника 2011 р., коли його значення було максимальним (4340 млн грн) [2].

Упродовж 2009-2013 рр. коефіцієнт зносу основного капіталу транспортних підприємств Львівської області в середньому зростав щороку на 0,32% і перевищив порогове значення у 2,4 разу (табл. 3). Відтак стан основного капіталу у транспорті регіону є абсолютно незадовільним.

Таблиця 3

Показники стану й ефективності використання основного капіталу у транспорті Львівської області

Показники	Роки					Середнє по роках
	2009	2010	2011	2012	2013	
Коефіцієнт зносу основного капіталу, %	82,5	90,1	82,8	83,3	83,8	84,5
Фондовіддача, грн/грн	0,21	0,13	0,15	0,15	0,17	0,16
Рентабельність основного капіталу, грн/грн	0,01	0,01	0,01	0	0	0,01
Рентабельність виробництва, грн/грн	-0,02	0,03	0,04	0,02	0,01	0,02
Продуктивність праці, млн грн/ос.	0,16	0,23	0,28	0,2	0,24	0,22

Розраховано на основі [1; 2; 4-9].

Про неефективність використання основного капіталу транспортних підприємств Львівської області свідчить нульовий рівень рентабельності капіталу, критично низький (з тенденцією до подальшого зниження) рівень рентабельності виробництва, незадовільне значення (у понад 5 разів менше від нормативного) показника фондівдачі, а також відносно низька продуктивність праці.

Таким чином, до *основних проблем функціонування підприємств виробничої сфери* у Львівській області (за підсумками 2014 р.), пов'язаних з відтворенням і використанням їх основного капіталу, належать:

- високий ступінь зношеності основних засобів, зокрема у транспорті придатними для експлуатації у процесі господарської діяльності є 15,5% основних засобів, у промисловості – близько 41% і будівництві – близько 52%;
- низький рівень інноваційності промислового виробництва – питома вага реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої промислової продукції у 2,38 разу менша за необхідний мінімум (5%);
- тенденційне зменшення обсягу будівництва інженерних споруд;

- різке зниження обсягу перевезення вантажів, зокрема автомобільним транспортом;
- збиткову діяльність у промисловості, а також низькі фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування у будівництві і транспорті;
- зростання частки збиткових підприємств, зокрема на 13% у транспорті, 10,6% – у промисловості і 5,4% – у будівництві;
- суттєве скорочення обсягів залучення інвестицій в основний капітал у транспорті.

Результати *мікрорівневих* оцінок, проведених на підставі даних річної фінансової звітності найпотужніших промислових, будівельних і транспортних підприємств Львівської області, показали, що загалом рівень показників стану та ефективності основного капіталу аналізованих підприємств виробничої сфери є вищим, ніж рівень аналогічних середньостатистичних показників у цих видах економічної діяльності у регіоні загалом.

Зокрема, найвищих значень показників ефективності використання основного капіталу досягнуто такими підприємствами харчової промисловості, як ПАТ «Концерн Хлібпром», ПрАТ «Компанія Ензим», ТОВ СП «Галка ЛТД» і ПАТ «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар», а також підприємством з виробництва фармацевтичних препаратів ПАТ «Галичфарм» (табл. 4).

У найкращому стані (що означає відсутність потреби у модернізації) перебуває основний капітал таких підприємств промисловості, як ПАТ «Львівський холодокомбінат» (знос капіталу у 2013 р. становив 17,1%) і ПАТ «Львівобленерго» (9,1%), а також будівельного підприємства ПАТ «Південьзахідектромережбуд» (25,9%).

Водночас рівень зношеності основного капіталу на ДТГО «Львівська залізниця» і ПрАТ «Львівський локомотиворемонтний завод» досяг критичних значень – 99,1% і 95,1% відповідно. Також високий (>65%) коефіцієнт зносу основних засобів на промислових підприємствах ПрАТ «Львівський лікоро-горілчаний завод» (77,4%), ВАТ «Нафтопереробний комплекс – Галичина» (75,1%), ПАТ «Шахта «Надія» (65,8%) і будівельних підприємствах ПАТ «Нафтогазбуд» (71,6%) і ПАТ «Укрзахіддуглебуд» (69,5%). Відтак ці підприємства потребують повного технічного переоснащення та реконструкції з елементами модернізації або нового будівництва [10].

Для решти підприємств виробничої сфери регіону прийнятними є такі форми відтворення їх основного капіталу як капітальний ремонт і часткове технічне переоснащення (для активної частини основних засобів) і капітальний ремонт і реконструкція (для пасивної частини).

Для проведення модернізації основного капіталу необхідні капітальні (машини, обладнання, технології), матеріальні (сировина, матеріали тощо), трудові (кваліфікована робоча сила) та інформаційні ресурси. Потреба в них має задовольнятися виходячи передусім з ресурсних можливостей регіону. Залучення ресурсів з інших регіонів України (у межах міжрегіональної взаємодії) або їх імпорту аналогів має відбуватися лише за відсутності (нестачі) таких ресурсів (за видами чи обсягами) у Львівській області. Для забезпечення максимальної ефективності та прозорості процесів модернізації залучення усіх необхідних ресурсів для її проведення має здійснюватися на тендерній основі.

Основні будівельні роботи при реалізації модернізаційних проектів (реконструкції споруд, будівництво нових виробничих потужностей, об'єктів транспортної інфраструктури тощо) в області мають проводити регіональні будівельні підприємства та організації.

Водночас основними завданнями у напрямі *розвитку міжрегіонального співробітництва* є:

- розвиток інституційно-правових форм міжмуніципального співробітництва, розробка і впровадження моделі міжрегіональної взаємодії, що базується на принципах поєднання і взаємного посилення рівноцінних центрів зростання;

Проблеми і способи модернізації основного капіталу підприємств виробничої сфери регіону

Таблиця 4

Розподіл підприємств виробничої сфери регіону за формами відтворення основного капіталу (за даними 2013 р.)

№ з/п	Підприємства	Знос ОК, %	Ефективність ОК, грн/грн		Форма відтворення ОК*
			Фондо-віддача	Рентабельність	
Промисловість					
1.	ПАТ «Львівобленерго»	9,13	0,528	-0,020	Поточний ремонт
2.	ПАТ «Львівський холодокомбінат»	17,06	0,790	0,240	
3.	ПАТ по газопостачанню та газифікації «Львівгаз»	37,07	1,470	0,057	Капітальний ремонт
4.	ПАТ «Концерн Хлібпром»	37,45	2,021	0,494	
5.	ПАТ «Галичфарм»	38,16	2,935	1,585	
6.	ПАТ «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар»	39,98	2,006	0,590	
7.	ПАТ «ДТЕК Західенерго»	39,98	2,961	0,225	
8.	ПАТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч»	44,88	2,059	0,142	
9.	ПАТ «Миколаївцемент»	47,50	1,220	0,059	
10.	ПрАТ «Компанія Ензим»	54,03	1,242	0,420	
11.	Українсько-англійське ТОВ СП «Галка ЛТД»	54,86	3,437	1,251	
12.	ВАТ «Жидачівський целюлозно-паперовий комбінат»	57,72	0,798	0,060	
13.	ПАТ «Іскра»	58,62	0,885	0,171	
14.	ПАТ «Дрогобицький завод автомобільних кранів»	59,40	0,142	-0,036	
15.	ПАТ «Львівська вугільна компанія»	64,50	0,195	-0,122	
16.	ПАТ «Львівський жиркомбінат»	64,75	1,334	0,182	
17.	ПАТ «Шахта «Надія»	65,79	1,506	-0,464	Повне технічне переоснащення / Реконструкція + нове будівництво
18.	ВАТ «Нафтопереробний комплекс – Галичина»	75,08	1,835	-0,003	
19.	ПрАТ «Львівський лікеро-горілчаний завод»	77,38	1,190	0,233	
20.	ПрАТ «Львівський локомотиворемонтний завод»	95,14	0,203	0,036	
Будівництво					
21.	ПАТ «Південьзахіделектромережбуд»	25,91	0,707	0,114	Поточний ремонт
22.	ПАТ «Холдингова компанія «ЕкоДім»	58,74	5,156	0,690	Капітальний ремонт
23.	ПАТ «Електро»	64,66	9,646	0,431	
24.	ВАТ «Прикарпатбуд»	61,22	0,309	0,025	Часткове технічне переоснащення / Реконструкція
25.	ПАТ «Укрзахідвуглебуд»	69,47	5,008	0,097	Повне технічне переоснащення / Реконструкція + нове будівництво
26.	ПАТ «Нафтогазбуд»	71,56	0,517	-0,070	
Транспорт					
27.	ПАТ «Львівське автотранспортне підприємство 14630»	52,52	1,205	0,014	Часткове технічне переоснащення / Реконструкція
28.	ДТГО «Львівська залізниця»	99,07	0,008	0,001	Повне технічне переоснащення / Реконструкція + нове будівництво

* У чисельнику вказано форму відтворення активної частини основного капіталу, а в знаменнику – пасивної.

- реалізація угод про міжрегіональну співпрацю, кооперацію та інтеграцію з усіма регіонами України, а також регіонами інших країн, передусім ЄС;
- сприяння організації та проведенню форумів, бізнес-зустрічей, презентацій, круглих столів, тематичних виставок та інших заходів у межах укладених угод про співробітництво між регіонами України та адміністративно-територіальними одиницями інших країн.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі пов'язані з реалізацією базової загальноекономічної інвестиційної програми модернізації основного капіталу. Така програма має передбачати зміни в структурних орієнтирах розвитку (інвестиційних і технологічних пріоритетах, напрямках інвестування тощо), тіснішу інтеграцію інноваційних стратегій держави і капіталу, конструктивніше узгодження проектів розвитку виробництва і наукових досліджень.

Розробка та послідовне втілення регіональної програми модернізації основного капіталу має базуватися на вичерпному інформаційно-аналітичному підґрунті, а саме: на результатах інтегральної оцінки стану, руху й ефективності використання основного капіталу в усіх областях Західного регіону України. Модернізація має забезпечити приведення об'єктів основного капіталу в стан, який відповідає сучасному техніко-економічному рівню виробництва і передбачає розширення їх технологічних можливостей і підвищення якісних характеристик (потужності, продуктивності тощо), що, своєю чергою, сприятиме економії ресурсів, покращенню умов праці і зменшенню шкідливого впливу на навколишнє природне середовище.

Реалізація завдань структурно-організаційної і техніко-технологічної модернізації основного капіталу підприємств виробничої сфери дасть можливість:

- підвищити загальний рівень ділової активності в регіоні і, зокрема, рівень ефективності функціонування та конкурентоспроможності тих видів економічної діяльності, що належать до виробничої сфери, а також рівень їх інвестиційної привабливості;
- створити збалансовану транспортну систему, здатну задовольнити в повному обсязі потреби економіки і населення у перевезеннях, забезпечити належну якість і безпеку перевізного процесу, відповідно до стандартів ЄС, а також реалізувати транзитний потенціал регіону;
- покращити рівень життя населення у регіоні шляхом збереження наявних і створення нових робочих місць, підвищення продуктивності праці, а відтак – збільшення заробітної плати і гарантування соціального захисту.

Список використаних джерел

1. Статистичний щорічник Львівської області за 2013 рік : [в 2-х част.] / Головне управління статистики у Львівській області ; за ред. С. І. Зимовіної. – Львів, 2014. – Ч. 1. – 374 с.; Ч. 2. – 264 с.
2. Офіційний сайт Головного управління статистики у Львівській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.stat.lviv.ua>
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Основні засоби України за 2000-2010 роки : [стат. зб.] / Державна служба статистики України. – К., 2012. – 292 с.
5. Статистичний щорічник Львівської області за 2010 рік : [в 2-х част.] / Головне управління статистики у Львівській області ; [за ред. С. І. Зимовіної]. – Львів, 2011. – Ч. 1. – 362 с. ; Ч. 2. – 280 с.
6. Статистичний щорічник Львівської області за 2011 рік : [в 2-х част.] / Головне управління статистики у Львівській області ; [за ред. С. І. Зимовіної]. – Львів, 2012. – Ч. 1. – 368 с. ; Ч. 2. – 288 с.
7. Статистичний щорічник Львівської області за 2012 рік : [в 2-х част.] / Державний комітет статистики України. Головне управління статистики у Львівській області ; [за ред. С. І. Зимовіної]. – Львів, 2013. – Ч. 1. – 368 с. ; Ч. 2. – 288 с.
8. Регіони України за 2012 рік : стат. зб. [Електронний документ] / за ред. О. Г. Осауленка. – К. : Державна служба статистики України, 2013. – Ч. 2. – 783 с. – Режим доступу : http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2013/sb/12_13/zb_reg2_2013.zip
9. Регіони України за 2013 рік : стат. зб. [Електронний документ] / за ред. О. Г. Осауленка. – К. : Державна служба статистики України, 2014. – Ч. 2. – 733 с. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2014/zb/12/zb_reg2_pdf.zip

10. Інтегральна оцінка основного капіталу регіону (методичні рекомендації) / Ішук С. О., Кушнірчук-Ставніча О. М., Ситар Л. Й. ; НАН України. Ін-т регіональних досліджень. – Львів, 2013. – 28 с.

References

1. Main Department of Statistics in Lviv Region (2014). *Statystychnyy shchorichnyk L'viv's'koyi oblasti za 2012 rik [Statistical Yearbook of the Lviv Region for 2013]* (Vols. 1-2). Lviv. [in Ukrainian].
2. Main Department of Statistics in Lviv Region (2014). Website. Retrieved from <http://www.stat.lviv.ua> [in Ukrainian].
3. State Statistics Service of Ukraine (2014). Website. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
4. State Statistics Service of Ukraine (2012). *Osnovni zasoby Ukrainy za 2000-2010 roky [Fixed assets of Ukraine for 2000-2010]* (Statistical Yearbook). Kyiv. [in Ukrainian].
5. Main Department of Statistics in Lviv Region (2011). *Statystychnyi shchorichnyk Lvivskoi oblasti za 2010 rik [Statistical Yearbook of the Lviv Region for 2010]* (Vols. 1-2). Lviv. [in Ukrainian].
6. Main Department of Statistics in Lviv Region (2012). *Statystychnyi shchorichnyk Lvivskoi oblasti za 2011 rik [Statistical Yearbook of the Lviv Region for 2011]* (Vols. 1-2). Lviv. [in Ukrainian].
7. Main Department of Statistics in Lviv Region (2013). *Statystychnyi shchorichnyk Lvivskoi oblasti za 2012 rik [Statistical Yearbook of the Lviv Region for 2012]* (Vols. 1-2). Lviv. [in Ukrainian].
8. State Statistics Service of Ukraine (2013). *Rehiony Ukrainy 2012 [Regions of Ukraine 2012]* (Statistical publication). P. 2. Kyiv. Retrieved from http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2013/sb/12_13/zb_reg2_2013.zip [in Ukrainian].
9. State Statistics Service of Ukraine (2014). *Rehiony Ukrainy. 2013 rik [Regions of Ukraine 2013]* (Statistical publication). P. 2. Kyiv. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2014/zb/12/zb_reg2_.pdf.zip [in Ukrainian].
10. Ishchuk, S. O., Kushnirchuk-Stavnycha, O. M., & Sytar, L. Y. (2013). *Intehral'na otsinka osnovnoho kapitalu rehionu [Integrated assessment of region fixed assets]*. Lviv: Institute of Regional Research of the NAS of Ukraine. [in Ukrainian].

Ishchuk S. O. Problems and ways of modernization of fixed capital of production enterprises of the region.

The wear and tear of fixed capital in Ukraine was critically high (77.3% in 2013) which caused drop in production and was a manifestation of technical and technological backwardness of the real sector of national economy. The main factor for maintaining and increasing the competitiveness of domestic producers on domestic and foreign markets is modernization of their fixed capital. Purpose of the article is to determine the economic conditions and to outline of promising ways of modernization of fixed capital of production enterprises in Lviv region. On the basis of analysis of economic results of the industry, transport and construction in Lviv region, the problematic issues of these economic activities in the current economic conditions were revealed, namely: a high wear degree of fixed assets; low level of innovation in industry; tendentious reduction of engineering structure construction; a sharp decline in transport freight, including road transport; unprofitable activity in the industry, as well as low income from ordinary activities before tax in the construction and transport; increase of unprofitable enterprises number; significant reduction of investment volume in fixed capital in transport. A multicriterial distribution of industrial, construction and transport enterprises according to their forms of fixed capital reproduction was performed. It has been proved that enterprises with degree of wear and tear fixed capital exceeding 65%, require a full technical re-equipment and reconstruction with elements of modernization or even new construction. For other enterprises of industrial sector of the region there are acceptable such forms of fixed capital reproduction as overhaul and partial technical upgrading (for the active part of fixed assets), as well as overhaul and reconstruction (for passive part). A new approach to resource providing of fixed capital modernization of industrial enterprises on the basis of inter-sectoral and inter-regional cooperation has been proposed, and the directions of its activation were outlined. Development of a regional program of modernization of fixed capital, which should be based on an integrated assessment of the state, movement and efficiency of capital use in all regions of Western Ukraine, was initiated. As a result, meeting the challenges of structural, organizational, technical and technological modernization of the enterprises of industrial sector will allow: to increase business activity in the region and its investment attractiveness; to create a balanced transportation system and to realize the transit potential of the region; to improve the overall quality of life.

Key words: fixed capital, production sector, efficiency, reproduction, modernization.

Ішук Світлана Олексіївна – доктор економічних наук, професор, завідувач відділу розвитку виробничої сфери регіону та інвестицій ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» (e-mail: iso.ird@ukr.net).

Ishchuk Svitlana Oleksiyivna – Dr. Sci. (Econ.), Prof., Head of the Department of development of industrial sphere of the region and investment of the SI «Institute of Regional Research n.a. M.I. Dolishniy of the NAS of Ukraine”.

Надійшло 20.05.2015 р.